

המ"ה (ס' כח סע' ד), ריב"ש – אם זרק לתוך חיקה ואמר שמקודשת ושתקה, לא אמר כלום.

חלקת מחוקק – מחלוקת זו היא מחלוקת רב הונא ורב אחאי, שלרב הונא אם לא נוח לה בקדושין, שתזרוק את הכסף, ולרב אחאי לא כולן ת"ח וחושבות שאם תזרוק את כסף הקדושין תתחייב באחריותו. והמרדכי פסק כרב הונא, והרמ"ה כרב אחאי. והרמ"א שפסק בס' כח כרמ"ה וכאן כמרדכי סותר עצמו.

המ"א – כאן פסק כמרדכי, ובס' כח ס' ד' פסק כרמ"ה.

חלקת מחוקק – בס' כח סע' ד' שאם נטלה מעות בתורת פקדון ואח"כ אמר לה שמקודשת בזה ושתקה, אינו כלום אא"כ אמרה הן, כי זו שתיקה שלאחר מתן מעות. א"כ ה"ה כאן **שצריכה להיות מקודשת מספק וצריכה גט לחומרא**.

קשה על הרמ"א מדבריו בס' כח שם ע"פ הרמ"ה:

ג'ת – תרץ, שדברי הרמ"ה מדברים שלאחר שזרק לחיקה ניערה בגדיה, וכך לא קשה מדברי הרמ"א על עצמו.

חלקת מחוקק – **מפרש את הרמ"ה כפשוטו שחולק על המרדכי**. וכ"כ גם הריב"ש, שכל שלא עשתה מעשה שמראה שרוצה להתקדש אינה מקודשת, וזה שלא מחתה זה משום שלא אכפת לה. והרמ"א סתר את עצמו.

בית שמואל – הסביר שדברי המרדכי כאן מתייחסים שקודם רצתה להתקדש לו ואז לקח ידה בחזקה ונתן לידה קדושין, ואז כדי שלא להתקדש צריכה לנער את הכסף מעליה. וכ"כ הפת"ש שמשמע והעיקר כתרופו זה.

תרוץ נוסף בפת"ש – כאן מדובר שתחב הטבעת לאצבעה דרך קישוט, והיתה צריכה להסיר אותה ולשמור בתוך ידה ולא להתקשט במה שלא רוצה. ומזה שלא עשתה כן צריכה גט אפילו לא גילתה רצונה בקדושין מתחילה.

קידש בחוב שחייב לה, האם מקודשת

תשובת הרא"ש – לאה שאמרה לראובן שיחזיר לה מנה שחייב לה, ונתן לה ג' פשיטים ואמר לה הרי את מקודשת לי בזה וכששמעה זאת השליכה המעות מידה ואמרה שלא רוצה להתקדש ועדים מעידים בזה, ודאי אינה מקודשת ואינה צריכה גט כלל אפילו לא לחומרה.

המ"א – כתשובת הרא"ש, שאם היה חייב לה כסף וכשהתחיל להחזיר לה אמר לה שמקודשת וזרקה את המעות מידה, אינה מקודשת. ואפילו נתן את כל המעות בבת אחת (ח"מ).

בית שמואל – ואם לא זרקה מקודשת, כי לא אמר שהמעות הם לפרעון החוב. **והחידוש בדין זה, שאפילו שחייב לה כסף, מ"מ צריכה לזרוק את הכסף כדי לא להתקדש, אחרת תהיה מקודשת ולא תולים את זה בפרעון החוב**.

סעיף ב'

גמרא – "אמר רב יהודה: המקדש בעד אחד אין חוששים לקדושו. בעו מיניה מרב יהודה: שניהם מודים (לדברי העד) מאי (האם עד אחד לא נאמן וכששניהם מודים האמינוהו או שאין קדושין חלים כלל בלא שני עדים בגלל גז"ש דבר-דבר מממון: "ערות דברי"-על פי שני עדים יקום דבר")? אין ולא, ורפיא בידיה.

אמר רב נחמן אמר שמואל: המקדש בעד אחד אין חוששים לקדושו ואפילו שניהם מודים...

אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: המקדש בעד אחד, בי דינא רבה אמרי: אין חוששים לקדושו ואפילו שניהם מודים. אמר רבה בר רב הונא: המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששים לקדושו. מאן בי דינא רבה? רב...

מאי הוה עלה? רב כהנא אמר: אין חוששים לקדושו. רב פפא אמר: חוששים לקדושו... (שם סה. -):

ה"נ. המב"ם. בה"ג. מהר"ם. רא"ש. סמ"ק – הלכה כרב ושמואל ורב כהנא ורב אשי (ורב פפא יחיד בזה) שהמקדש בעד אחד אין אלו קדושין כלל ואפילו שניהם מודים, כי חייבים שני עדים לקדושין כמו כל דבר שבערו. וכן לא צריכה גט לחומרא כדי שלא תיפסל לכהונה.

והוסיף מהר"ם, שאם יצא עליה קול מתחילה שהיא מקודשת, ורק לאחר זמן יצא קול נוסף שזה היה בעד אחד, י"א שלא מבטלים את הקול וצריכה גט, **אבל ראב"ה פסק** שהקול מתבטל ולא צריכה גט.

סמ"ג. ומהר"ם. גשם. הרא"ם. תרומת הדשן – כיון שבסוף הגמרא לא הכריעה בדבר יש להחמיר כרב פפא, ואם קידש בעד אחד ושניהם מודים חוששים לחומרא לקדושין וצריכה גט. וכל זה כששניהם מודים לעד, אבל כשמכחישים אותו אין לחשוש כלל ובה אין כלל מחלוקת.

שו"ע – פסק כרב ורב נחמן וכרוב הראשונים, שהמקדש שלא בעדים ואפילו בעד אחד אינם קדושין אפילו שניהם מודים בזה (ואפילו אמרו שהתכוונו לשם קדושין – ט"ז). ואפילו קידשה בעד אחד ואח"כ קידש בפני עד אחר ג"כ לא מקודשת.

המ"א – הביא את המחמירים כשקידש בפני עד אחד אם שניהם מודים לו (שהתכוונו לשם קדושין), אבל אם אחד מכחיש את העד אין לחוש. ובמקום עיגון ודוחק יש לסמוך על המקלים בזה.

בית שמואל ע"פ הרשב"א – אפילו לדברי סמ"ג שחוששים לעד אחד לעדות נשים לא חוששים כלל.

חלקת מחוקק – **מסביר ברמ"א** שמדובר שאין לחוש כלל כשצד אחד מכחיש.

פתחי תשובה – מהר"ם מפדוואה חזר בו והקל שע"א בהכחשה אינו כלום, וכ"פ הנודע ביהודה.

הדין כשצד אחד מודה והשני אומר להד"מ: ב"ת, חלקת מחוקק – אותו שמודה שקידש אסור בקרובי השני, והמכחיש לא חושש, משום שויה אנפשיה חתיכא דאיסורא.

הדין כשצד אחד מודה והשני אומר "משטה הייתי בכד": ב"ת, ט"ז – במקרה זה שני הצדדים לא צריכים לחשוש ומותרים בקרובי שניהם, ומאמינים לו במגו שהיה יכול לומר להד"מ, ולכן טענת משטה הייתי מועילה בעד אחד.

חלקת מחוקק – הקשה על הרמ"א, גם במקרה שאחד אומר משטה הייתי, הרי אלו דברים שבלב, וכשם שבשני עדים דברים שבלב אינם דברים, ה"ה בע"א צריך לסמוך על מה שנאמר בפה ולא על מה שבלב!
בית שמואל – הסכים לח"מ, וכתב שאם מדובר שאמר "משטה הייתי" אינו נאמן, כמו שאינו נאמן כשאומר חטפתי ואת שלי חטפתי במגו שיכול היה לומר שלא חטף.

הדין כשאחד מעיד שהתקדשה בפניו ובפני אחר והשני מכחישו

תרומת הדשן – אם אחד מעיד שהתקדשה בפניו ובפני חברו, אע"ג שחברו מכחישו חוששים לקדושיין. ויש לדמות דין זה לתולה דבריו בחברו, לרמב"ן יכול להכחישו, ולרא"ש לא יכול להכחישו ולא מוציאים ממון וחוששים להחמיר. וה"ה כאן לדעת הרא"ש לחשוש לחומרא.

השב"א – לא חוששים לקדושיו אם חברו מכחישו. וכ"פ הבית יוסף, וכתב שאפילו תרומת הדשן חזר בו.

המ"א – פסק ע"פ הרשב"א והבית יוסף, שאין חילוק בין אם העד אומר שהתקדשה לפניו לבד או שאומר שהתקדשה לפני שנים ורק הוא ראה והאחרים אומרים שלא ראו.

חלקת מחוקק, בית שמואל – אינה מקודשת דוקא אם אומר שהיו עוד עדים ורק הוא ראה ואינו יודע אם אחרים ראו, אבל אם אומר שהקדושיין היו בפני שנים כדין והשני מכחישו, ע"פ תרומת הדשן דינה כאילו ע"א אומר כסף הקדושיין נפל קרוב לו והשני אומר קרוב לה, שחוששים לדברי האומר קרוב לה ומקודשת מספק.

וסייג זאת תרומת הדשן, שכל זה כשהיו הרבה עדים והלכו נשאר שנים, אז חוששים, אבל אם היו מלכתחילה רק שנים ואחד מכחיש את השני לא חוששים לקדושיין גם במקרה של הכחשה כי היא בחזקת פנויה.

אמנם למסקנה, מסיק תרומת הדשן, שתמיד מעמידים אותה בחזקת פנויה כיון שמכחישים זה את זה. ולכן מותרת גם אם תלה דעתו בעוד הרבה עדים שהלכו למדינת הים, כי מעמידים אותה על חזקתה.

אמנם אם אורעה חזקתה, כגון שמודים שבאו להתקדש או שמעידים שזרק לה קדושיין ומתווכחים האם זה היה קרוב לו או לה, אז לא תינשא לכתחילה כי אורעה חזקתה. וכן אם אחד מהם מודה לדברי העד, אז שוויה אנפשיה חתיכא דאיסורא.

באר היטב:

אחד אומר התקדשה ושנים אומרים שראו ולא התקדשה – תינשא לכתחילה אפילו אין לה חזקת פנויה.

אחד אומר בפניו ובפני פלוני התקדשה והשני אינו כאן – לכתחילה לא תינשא, ואם נישאת לא תצא.

אמרה התקדשתי בפני שנים והם מכחישים – מקודשת, משום שויה אנפשיה חתיכא דאיסורא.

אמרה התקדשתי לפלוני ולא היו עדים בדבר ואח"כ אמרה שיש עדים – שויה אנפשיה חתיכא דאיסורא.

אמרה שהתקדשה לפלוני ואח"כ אמרה שזה לא היה בפני עדים כי לא ידעה שצריך – נאמנת ולא מקודשת.

עד אחד מעיד שהתקדשה ואחר מעיד ששמע שהתקדשה – מצטרפים ומקודשת.

אחד העדים קרוב

בבנו ירוחם, גשם מהר"ם – המקדש בפני שני עדים והאחד מהם קרוב, מתירים אותה להינשא לכתחילה בלא גט.

בנסת הגדולה – ה"ה אם נמצא אחד מהם פסול.

המ"א – כמהר"ם, שאם אחד העדים קרוב, הרי זה כאילו קידש בפני עד אחד בלבד ואינה מקודשת.

חלקת מחוקק, בית שמואל – העד השני שאינו קרוב לא נפסל בצירופו לקרוב, ואם ימצא עד אחר שאינו קרוב יוכל להצטרף אליו ולהעיד. ומדובר שלא התכוון הפסול להעיד בשעת ראייה (לדעת הרא"ש שחייב כוונה בעדות) או שנאמן לומר שלא הכיר בקורבתו (לדעת הרי"ף). אבל אם התכוון להעיד או שידע בקורבתו אז נפסל הכשר ואין לחוש כלל לקידושיין.

עוד הוסיף הב"ש ע"פ שיטות הרא"ש, שהתבטלה עדותן רק לענין זה שבית הדין לא יכול לפסוק על פיהם, אבל אם היו עדים נוספים, נחשב שקידש בפני עדים כשרים, כי עדות קידושיין איננה ברור המציאות אלא קיום המעשה עצמו.

סעיפים ג' ד'

תוספתא – "ראוה שנים שנתייחדה עמו (עם בעלה שהתגרשה ממנו) צריכה ממנו גט שני. אחד, אין צריכה ממנו גט שני. אחד בשחרית ואחד בין הערבים, זה היה מעשה ושאל ר' אליעזר בן תדאי לחכמים ואמרו: אחד, אין צריכה ממנו גט שני". (גיטין פ"ה ה"ד)

הג"ה מהר"ם, השב"א, רא"ש – פסקו להלכה את התוספתא, שהמקדש בעד אחד אין קדושי קדושיין אפילו בא עליה לשם קדושיין.

השב"א, ריב"ש

1. אם מקדש בצורה כזו שהעדים רואים אותו ולא הוא רואה את העדים אינה צריכה ממנו גט, כי אדם יודע שהמקדש בינו לבין עצמו אינה מקודשת ולכן אע"פ ששניהם מודים אינה מקודשת כי כיון את בעילתו לבעילת זנות.
 2. ה"ה אם הבעל החביא את העדים במקום אפל וראו את מעשה הקדושין, אבל היא לא ידעה מהם ולא ראתה אותם, ג"כ אינה מקודשת, כי אם לא רואה את העדים אין ראייה שהיא מקבלת את הכסף לשם קדושין. ואף אם שמעו מפיה שהיא מקבלת אותם בתורת קדושין, אינה ראייה שמתרצית בקדושין, אלא אומרת כן סתם לצחוק בעלמא, כי יודעת שבלא עדים אין קדושין.
- שנ"ע** – כרשב"א והריב"ש, שצריך שיראו המקדש והמתקדשת את העדים, אבל אם העדים ראו אותם מהחלון ואינם נראים לפני החתן או הכלה אינה מקודשת ולא צריכה אפילו גט לחומרא. [ואין זה דומה להלוואה, שאם החביא עדים שראו את ההלוואה נאמנים, כי שם עדין מגיעים למנוע שקרים, אבל כאן אין קדושין בלא עדים – ב"ש]

המ"א

1. הוסיף מהריב"ש שאפילו אם שמעו מפיה שמקבלת לשם קדושין, אינה מקודשת, כי יכולה לומר שיודעת שאין קדושין בו עדין ומתכוונת לצחוק בלבד.
 2. פסק ע"פ מהר"ם מפדוואה, שאם לא אומרת שקיבלה בצחוק, אלא אומרת שלא קיבלה כלום והעדים מעידים שקיבלה אז מקודשת ולא יכולה כבר לומר שקיבלה בצחוק.
- ג'ת. שמואל** – לדעת מהר"ם מפדוואה, **הכל תלוי בכוונה. ואם לא ראו את העדים הרי זה סימן שלא התכוונו.** לכן אם כוונתם לשם קדושין מועיל אפילו בלא ראיית עדים, לכן אם אמרה שזה בצחוק נאמנת ואם מכחישה לא נאמנת.
- מ'הרי"ט** – חלק על מהר"ם מפדוואה, **וכתב שלא מועיל אפילו אם היתה כוונתם לשם קדושין,** כי התורה הפקיעה קדושין בלא עדים מסויימים.
- חלקת מחוקק** – חלק על מהר"ם מפדוואה **מטעם אחר,** שהכל יודעים שאין קדושין בלא עדים וזה שאומרת שכוונה לקדושין זה לא עוזר כי העדים צריכים לדעת את זה, **ומן הסתם לא קיבלה לשם קדושין,** ואף אם כן העדים לא יודעים את זה.
- הבית שמואל כתב נפק"מ בזה** אם קידש בפני שני עדים פסולים, ושני עדים כשרים אחרים ראו אותם אבל החתן והכלה לא ראו את העדים הכשרים, לדעת מהר"ם מפדוואה הוי קידושין כי התכוונו לכך, לדעת חלקת מחוקק נחשב כקדושין כי יודעים שכוונתם היתה לשם קדושין, ולמהרי"ט לא מקודשת כי זה לא היה בפני שני עדים כשרים.

קידש בפני עדים ולא אמר להם "אתם עדי"

גמרא – "איתמר: רב אמר שליח נעשה עד, דבי רבי שילא אמרי: אין שליח נעשה עד. מ"ט דבי רבי שילא? אילימא משום דלא א"ל הוי לי עד, אלא מעתה קידש אשה בפני שנים ולא אמר להם אתם עדי, ה"נ דלא הווי קידושי? אלא רב אמר שליח נעשה עד, אלומי קא מאלמנא למילתיה. דבי רבי שילא אמרי אין שליח נעשה עד, כיון דאמר מר שלוחו של אדם כמותו, הוה ליה כגופיה". (קדושין מג.)

המב"ם – מכאן למד שאם קידש בפני שנים ולא אמר להם "אתם עדי", מקודשת.

ריב"ש – אפילו אם ייחד עדים יכולים אחרים גם להעיד כי עדים לא צריכים הזמנה.

שנ"ע – כגמרא וכרמב"ם, שאם קידש בפני שנים ולא אמר אתם עדי, מקודשת.

המ"א – כריב"ש, שאפילו ייחד עדים, יכולים אחרים שראו את המעשה להעיד.

פת"ש בשם ג'ת מאיר – אפילו העדים מעצמם לא התכוונו להעיד, ג"כ נחשב כעדות ומקודשת.

פת"ש בשם פ'רי מגדים – נהגו להחמיר לכתחילה ולייחד שני עדים לקדושין והוא מנהג קדום ע"פ הריטב"א, כי בין אלו שעומדים שם יש גם קרובים ועדות כולם עלולה להתבטל. וזה כי חוששים לפרוש רש"י שבכוונה להעיד בלבד יש צרוף ועדות כולם בטלה.

נמצאו עדי הקידושין שיוחדו פסולים, האם סומכים על אחרים כשרים שראו?

באר היטב בשם מהרי"ן – לא לכו"ע הוי קידושין, כי כשיוחדו העדים אז התכוונו רק לאלו, ולשיטת מהרי"ט החתן והכלה חייבים להתכוון לעדי הקידושין.

פת"ש בשם חת"ס ואגרות משה – לכו"ע הוי קידושין. ובקידושין שנעשים עם רב, א"צ לקדש שנית כי כולם יודעים שהתקדשה כדן ולא שייך פסול צירוף ע"י כל האנשים הנוכחים שם, ועוד שהחתן והכלה מעוניינים בעד כשר ומכוונים על הכשרים. ובלאו הכי כל דבר ש"אן סהדי" לא נפסל ע"י צרוף כשרים ופסולים. ומהיות טוב אין הפסד ואין זלזול אם בסתר בפני שני עדים כשרים יקדש שנית.

עדים שלא ראו את מעשה הקדושין או את הכלה

השב"א – שנים שהיו עומדים אחורי גדר בית אחד ושמעו שאמר ראובן ללאה התקדשי לי באתרוג ולא ראו את נתינת האתרוג מידו לידה, אפילו ראו את האתרוג יוצא מתחת ידה, אין כאן קדושין, ואפילו היא מודה שלקחה אותו לשם קדושין, כי צריך עדות ראייה ממש.

המ"ה, מרדכי – אפילו לא ראו העדים הנתונה ממש, **אבל ראו דבר המוכיח**, אין לבטל הקדושין, כמו כשמקדש בביאה שאומרים שעדי היחוד נחשבים כעדי ביאה. הרמ"ה גם סבר כך ודימה את הקידושין לדיני ממונות שמתקיימים בידיעה בלא ראייה, כמו לענין דרישה וחקירה.

הרשב"א דחה דבריו, כי בביאה לא ניתן לראות כמכחול בשפופרת, אבל בקדושי כסף, כן.

המ"א

1. כרשב"א, שהעדים צריכים לראות ממש את נתינת הקידושין לידה או לרשותה. אבל אם לא ראו אינה מקודשת אפילו שמעו זאת, ולא הולכים בזה אחר אומדנות והוכחות.
- גית שמואל** – זה כדעת הרשב"א, אבל המרדכי חולק וסובר שאפילו לא ראו ממש מקודשת.
- פת"ש** – הרבה אחרונים חולקים וסוברים שאין מחלוקת. הרשב"א מדבר במקרה משהעדים רחוקים מהקידושין וסומכים על שמיעה בלבד ועדין ניתן להסתפק אם היו קידושין, אבל אם הקידושין נעשים ברוב עם לפני העדים וראו שיש לחתן טבעת ושמעו את אמירתו וראו את הטבעת על יד הכלה גם אם העלימו עין ממעשה הנתונה, מקודשת לכו"ע.
- ילקוט יוסף, גישואיו בהלכתם** – לא ראו העדים את מעשה הנתונה עצמו יחזור ויקדש.
2. כרשב"א, שמי שקידש דרך חור שבקיר, כלומר, שהעביר את הכסף דרך חור ולא ראה אותה והיא אומרת שלא שמעה שקידש, נאמנת במגו שיכלה לומר שלא היא התקדשה אלא מישהי אחרת. **והסביר הב"ש**, שמדובר שידעת שיש עדים, והעדים ראו את נתינת הקדושין לידה דרך החור, אבל היא לא שמעה.
- חלקת מחוקק, גית שמואל** – מדובר שידעת שיש עדים שראו את נתינת הקידושין, אבל היא לא שמעה שקידש. משמע שאם היא **מודה** **ששמעה** וקבלה לשם קידושין מקודשת אע"פ שלא ראתה את העדים והם לא ראו אותה. **וכ"פ הפת"ש**.
- באר היטב, בשם המבני"ט** – חלק וסבר שעדים חייבים לראות את פני הכלה לפני הקידושין וזהו חלק מגוף עדות הקידושין. וכ"פ החת"ס ועוד.

דרישה וחקירה בעדי קדושין

גמרא – "אין בודקים עדי נשים בדרישה וחקירה (כי יש כתובה וזה כדיני ממונות). ר"ע ור' טרפון אומרים: בודקים (כי מתירים אשת איש שהיא בחנק וזו מיתה קלה מסקילה על מקודשת)". (יבמות קכב:)

גאונים, רמב"ם, רמב"ן, רשב"א – הלכה כת"ק שעדי נשים לא טעונים בדיקה בדרישה וחקירה בין בקדושין ובין בגרושין. **והסביר הריב"ש**, שזה מפני שמדמים עדות זו לעדות ממון, כי הטעם שלא תנעול דלת בפני לויין שייכת גם כאן. ולכן "שלוחתייהו קא עבדינן" גם בדיני גטין וקדושין.

המ"א – כראשונים, שעדי קדושין אינם צריכים דו"ח, אא"כ מוכח שיש רמאות.

גית שמואל – אם האשה מכחישה צריך דו"ח. וכן לאסור על בעלה (כגון שזינתה, וכ"כ השו"ע בסי' יא) או לאסור על העולם צריך דו"ח, אבל עדי גט לא צריכים.

פת"ש בשם נודע ביהודה – כל זמן בעדות על פנויה שהתקדשה, אבל אשה שכבר נישאה ועכשיו מעידים שנישאה לאחר, ודאי צריכים דו"ח, כי מעורב בזה דיני נפשות, שאם זינתה כשהיא אשת איש, דינה בחנק.

נמצא שטר קדושין וכתוב בו פלוני קידש פלונית וחתומים עדים:

מרדכי – אם השטר לא מקוים אין לחשוש לקדושין אם מכחישים. משמע שאם ניתן לקיימו או שהוא מקוים תהיה מקודשת. **וקיום זה חובה אפילו כתבו בידיעת האשה**. והסיבה לכך, כי שטר ראייה על קדושי כסף לא ניתן להיכתב וצריך להיות מפיהם ולא מפי כתבם.

מהרי"ק – מחמיר לחשוש לקדושי אפילו שיש הכחשה. היינו שאפילו באים העדים ואומרים שלא חתמו על שטר זה מעולם לא משגיחים בהם אחרי שהשטר הגיע לבי"ד.

רשב"א – אין סומכים על השטר אם כתבו וחתמו ואפילו השטר מקוים אבל זה נעשה שלא מדעתה, **כי זה מכתבם ולא מפיהם וכפינקס בעלמא** ועדות מהכתב. משמע שאם היה כתוב בשטר שהאשה אמרה להם כתבו וחתמו ותנו לבעל המקדש, הרי זה שטר גמור.

המ"א – פסק כמרדכי שאם השטר מקוים חוששים לו.

גית שמואל, חת"ס, נודע ביהודה – פסקו כרשב"א שרק אם השטר מקוים וכתוב בו שנכתב ע"פ בקשת האשה חוששים לו.

גר"א – פסק כרבנו שמחה שאף פעם לא חוששים לשטר בשום מצב שהוא ואין לשטר שום משמעות, כי זה מפי כתבם ולא מפיהם ושטר לא ניתן לכתוב באשה.

סעיף ה'

גמרא ע"ג גרסת רש"י ובעל העיטור – "אמר רב נחמן: חשוד על העריות כשר לעדות. אמר רב ששת: עני מר ארבעין בכתפיה וכשר. אמר רבא: ומודה רב נחמן לענין עדות אשה שהוא פסול. **אמר רבינא ואיתימא רב פפא: לא אמרן אלא לאפוקה, אבל לעיולה לית לן בה"**. (סנהדרין כו:)

גמרא ע"ג גרסת הר"ן, הרמב"ם והרא"ש – "אמר רב נחמן: חשוד על העריות כשר לעדות. אמר רב ששת: עני מר ארבעין בכתפיה וכשר. אמר רבא: ומודה רב נחמן לענין עדות אשה שהוא פסול. **אמר רבינא ואיתימא רב פפא: בין לאפוקה בין לעיולה"**. (סנהדרין כו:)

מהו חשוד על העריות?

רש"ג, רי"ג, ר"ת – מדובר שבא על הערוה אך לא התרו בו, ורב נחמן מכשיר כי יצרו תקפו.
תוספות, רא"ש, ה"ה – מתייחד עם העריות ויש רק **חשד** שבא עליהם אך בלא עדים.

פסולי עדות מדרבנן

רבנן האי גאון, רמב"ם – אם קידש בפסולי עדות מדרבנן (שאו מחמירים שהם קדושי ספק) או בעדים שהם ספק פסולים מהתורה, אם רוצה לכנוס חוזר ומקדש בעדים כשרים, ואם לא רוצה לכנוס צריכה גט מספק ואפילו כופרת בזה ומכחישה את העדים. **וכתב המגיד משנה**, שאם עמד אחר וקידשה אחר כך מקודשת גם לשני מספק וצריכה גט משניהם או מגרש ראשון ונושא אח"כ שני (אבל לא מגרש שני ונושא ראשון שלא יאמרו שהחזיר גרושתו מן הארוסין).

רי"ג, בעל העיטור, בשם תשובות הגאונים – אם מקדש בפני עדים פסולים מדרבנן אפילו שניהם מודים אינו כלום ולא צריכה גט כלל, כי כל דמקדש אדעתה דרבנן מקדש.

מיהם אלו שפסולים מהתורה ומיהם אלו שפסולים מדרבנן?

רמב"ם – הפסולים הנלמדים מהדרשות כגון קרובי האם הם מדרבנן ורק אלו שמפורשים (הקרובים מן האב) הם מהתורה.
רמב"ן, רשב"א, רבנו יהודה בן הרא"ש – כל הבאים מהמדרש הם מהתורה בין קרובי האם ובין קרובי האב. הרשב"ץ הסביר שגם הרמב"ם מודה לזה שקרובי האם פסולים מהתורה אלא שאינם נכללים במנין המצוות.

הלכה

שנ"ע

1. פסק כגמרא וכרב ששת ורב נחמן שהמקדש בפסולי עדות מהתורה אינה מקודשת.
2. בפסולי עדות דרבנן או עדים שהם ספק פסולי תורה פסקו רב האי גאון והרמב"ם, שצריך לחזור ולקדש בעדים כשרים (ולא חוזר ומברך – ב"ש), ואם לא רוצה לכנוס אז ספק מקודשת וצריכה גט מספק. ואפילו כפרה האשה ואומרת שלא היו קדושין, [טור – כופים אותו לתת גט, רמב"ם – כופים אותה לקבל גט] מספק, כי מהתורה עדותם עדות. וכן בכל קדושי ספק.
ג"ת – **מתוך גרסת הרמב"ם** שכופים אותה, שלא תינשא בלא גט. **ולגרסת הטור כופים אותו**, כי עדותם נחשבת כאילו הוא אומר קדשתך והיא אומרת לא קדשתי שכופים אותו לתת גט מספק אם לא מעוניין לקדשה לגמרי.
3. פסק כמגיד משנה, שאם עמד אחר וקידשה, מקודשת לשני מספק וצריכה גט לחומרא משניהם או מגרש ראשון ונושא שני, אבל לא מגרש שני ונושא ראשון.

גית: יוסף – קדושין של אחר תופסים מספק בין בפסולי דרבנן [והקדושין מהתורה] ובין בקדושי ספק. והוכחה מדברי הרי"ף והגאונים, שהמקדש בעדים שפסולים מדרבנן אין חוששים כלל לקדושין, כי כל המקדש ע"ד חכמים מקדש. ולכן אם קידש אחר גם קידושיו מספק.

רמ"א

1. כרשב"ץ, כל זה בקדושין דאורייתא ועדים פסולים מדרבנן, אבל בקדושין שתופסים מדרבנן [כגון המקדש קטנה שלא התרצה אביה] וגם העדים פסולים מדרבנן לא חוששים לקדושין כלל.
2. כתוספות ורא"ש, שחשוד בעלמא בלא עדים על העריות פסול לעדות בין לענין קדושין ובין לענין גרושין (כגרסת הרמב"ם).
חלקת מחוקק – מדובר שחשוד שהתייחד עם הערוה שאינו לאו מפורש בתורה, אבל אם יש עדים שבא על הערוה לרב ששת פסול מהתורה ולרב נחמן פסול מדרבנן לעדות אשה כי יצרו תקפו.
גית: שמואל – אם חיבק או נישק לערוה שהיא חיבי כריתות או מיתת בי"ד, הרי הוא פסול מהתורה, אבל בהתייחדות מדרבנן.

קידש בפני עדים שאנוסים לעבור עברות

רש"י – אם לאחר שחזרו בתשובה אמרו שקדושיו קדושין, צריכה גט, כי ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא. ועוד, שמא הרהרו תשובה בלבם.
מהר"ק, מהר"י מינץ – ממעשה דרש"י למדו שמחמירים בפסולי עדות משום רשעה, שמא הרהרו תשובה והם צדיקים והקדושין תפסו ולכן צריך גט לחומרה.
מהר"ם פדואה, ריב"ש – אין לחשוש לזה. ואף לדברי רש"י דוקא שהאנוסים שקידש בפניהם חזרו בתשובה, ואז חוששים שגם בהתחלה הרהרו תשובה בלבם, אבל אם לא חזרו לא.
והוסיף הריב"ש, שצריך חקירה איזה אנוסים פסולים או כשרים, שמי שיכול להמלט על נפשו ולא נמלט, פסול בכל מקרה, אבל מי שלא יכול לברוח או שממתין להוציא גם את בניו הקטנים, אע"פ שלא עושה כדיון, מ"מ הוא נחשב כשווג וגם עושה את המצוות בצנעא ורק בפרהסיא עוברים, ולכן אם קידש בפניהם חלו הקדושין ואומרים שהרהרו בתשובה.

רמ"א

1. קידש בפני אנוסים לעבור עברות (תחלתו באונס וסופו ברצון) או רשעים, למהר"י מינץ ע"פ רש"י מקודשת מספק שמא חזרו בתשובה, ולמהר"ם מפדואה לא מקודשת.
חלקת מחוקק – אין מחלוקת בין מהר"י מינץ למהר"ם מפדואה. מהר"ם מפדואה דיבר על מומר שאין בו סימני טהרה ולכן לא אומרים לגביו שמא הרהר תשובה בלבו, אבל מי שחזר אח"כ בתשובה אומרים שסופו הוכיח על תחלתו ולבו היה תמיד לשמים ולכן חוששים לקדושיו כדעת מהר"י מינץ.
2. כריב"ש, שהאנוסים שהמירו דתם מיראה ובסתור מקיימים מצוות, כשרים להעיד.